

Kőrösné dr. Mikis Márta:

Nagyító alatt – a diorámakészítés titkai

Dr. Márta Kőrös-Mikis:

Under the hand glass - diorama secrets

Absztrakt:

Amikor kislánykoromban a babaszobámat rendezgettem, majd később fizikát tanulva villanyvilágítással szereltem fel, még nem gondoltam arra, hogy valamikor barkácsolókedvem a művészetek szolgálatába állítom. Pedagógiai diplomával és doktorátussal felvértézve időm nagy részét hivatásomnak és családomnak szentelem, ám mindig szakítok időt arra, hogy kedves hobbimnak, a diorama-készítésnek éljek. Négy önálló és számos közös kiállításon mutathattam be 3D alkotásaimat.

Abstract:

When I was a little girl and prettied up my doll house, and then later, studying physics, installing electric lights, it had never occurred to me that one day I would translate this handicraft knack into an art form. Getting a Ph.D. in pedagogy and building a career took up most of my time, but I always took time out for this hobby, the diorama-making so dear to me. To date, I have displayed my 3-D art in four solo exhibits and in many collective exhibitions.

Kulcsszavak:

dioráma, Magyar Miniatur Műhely, 3D alkotások, kiállítás

Keywords:

diorama, Workshop of Hungarian Miniature Artisans, 3-D creations, exhibition

Nagyító alatt életre kel a parányi világ. Apró tündérek, állatok, élethű babaházak bútorai közt megbújó mindennapi tárgyak, ételek vagy éppen ruhácskák mesélnek arról az angyali türelemről és boszorkányos ügyességről, amellyel barkácsoló mestereik megálmodták és megalkották őket. Egyéni, kreatív ötletek alapján, változatos anyagokból, kézügyességet és kitartást próbára tevő technikával születnek meg a parányi tárgyak, figurák, hogy melegséget áraszsanak, jókedvre derítsék csodálóikat; felidézve egy olyan mesevilágot, amely örömmel tölti el mindannyiunk szívét. – Így mutatkozott be a 2015 márciusában alakult *Magyar Miniatur Műhely* első, önálló kiállításán és internetes oldalán. Mint a műhely egyik alapító tagját, engem hosszú út vezetett el addig, amíg a kezdeti apró, három dimenziós képecskéimtől önálló kiállításaimig eljutottam.

A Magyar Miniatűr Műhely logója

Amikor kislánykoromban a babaszobámat rendeztettem, majd később, felső tagozatos diákként, fizikát tanulva a szépen dekorált kartondoboz-enteriőrt hangulatos, elemről táplált világítással szereltem fel, még nem gondoltam arra, hogy valamikor barkácsolókedvemet a művészetek szolgálatába állítom. Ma már unokáim játszanak azzal az általam készített, emeletes, villanyvilágításos babaházzal, amit egykor leányaim Karácsonyra kaptak, és kis barátnőik méltán csodájára jártak. Első diorámámat 1998-ban férjemnek készítettem, hivatásához illően: egy mini bírói dolgozószoba hatalmas aktakötegekkel, számítógéppel, fogason lógó talárral, a példakép Deák Ferenc fali portréjával okozott nagy örömet névnapja alkalmából. Ezért talán nem is lehetett véletlen, hogy nemsokára, december 6-ára virradóra piros tintával írt levelet találtam ablakomban. A Mikulás bácsi arra kért, hogy nagyon szeretne egyszer ő is ajándékot kapni, és lepjem meg szobájának kis makettjével, mert ez minden vágya! Kérésének örömmel tettem eleget, így megszületett az *Itt lakik a Mikulás* című művem.

Itt lakik a Mikulás

Így kezdődött... Aztán sorra születtek a kis három dimenziós alkotások, a diorámák. *Somos Zsuzsa* festőművész barátnőm – meglátván kis műveimet – saját, Kosztolányi-ihlette *Gyermekország* című akvarell-kiállításának színesítésére hívott meg, így került sor első alkotásaim bemutatására az Újpesti Galériában. Bár a nevem a pedagógiai szakirodalomból az informatika oktatási alkalmazása kapcsán ismert, különösen a gyermekinformatika témájában, kutatóként, pedagógiai diplomával és doktorátussal felvértézve időm nagy részét természetesen hivatásomnak szenteltem, ám mindig szakítottam időt arra, hogy kedves hobbimnak éljek. A kis alkotások elkészítése rendkívül időigényes, de teljesen megnyugtató foglalatosság. Munka közben szinte szárnyalnak gondolataim, hogy mit és hogyan készítsék, hová helyezzek. Gyűjtőszennvedélyemnek hódolva bármerre is járok, lelki szemeimmel már minden kis apróságban valamilyen berendezési tárgyat látok. Képes vagyok lehajolni egy

földön fekvő kupakért, amelyben egy későbbi mini virágcserépet vagy lámpabúrát vélek felfedezni. A kidobásra szánt műanyag csomagolóanyagok pedig később, kezeim között, színre festve akár cserépkályhákká, akár polcokká válnak. Vajon felfedezik-e, hogy a Mikulás bácsi szobájának polca eredetileg milyen célt szolgált? Elárulhatom: a drogériában a függőlegesen sorakozó, vevőre váró fogkefék tartójául. De készült már nálam letörött tollszárból íróasztallámpa, színes gemkapocsból ruhafogas, gombostűből kötött és vékony villanydrótból művészcset is.

Háryra várva

Az újrahasznosítható anyagok gyűjtése nemcsak környezetvédelmi feladat, de azt hiszem, minden minizőre jellemző. Persze a profi anyagok sem maradhatnak el (pl. puha balsafa, fémlemez, kiégethető gyurma). A téma az utcán hever... – halljuk gyakran e közhelyet. Valóban így van, hiszen szinte bármilyen jelenet, berendezés, állat, növény, étel elkészíthető kicsiben. Erről leginkább a terepasztalosok tudnának mesélni, hiszen a kis vasúti kocsik, sínek, váltók, alagutak akkor szépek, ha élethű környezetben futnak a vonatok. Számomra a témát mindig a család, a baráti kör, no és szülővárosom, Újpest adta. Nemcsak a gyermekkor és a nosztalgikus visszaemlékezések sugallják a témát, időnként régi képeslapok háttérként való felhasználásával (például a 100 éves újpesti piac, a Tanoda, az Erkel Gyula alapította Zenede, az eltűnt kisvendéglők), hanem a különféle életterek, munkahelyek is (pl. ügyvéd irodája, reklámgrafikus műhelye, fogorvos rendelője, ruhakereskedő raktára). Az unokáimmal megtekintett operaelőadások nyomán – kérésükre – születtek meg a *Diótörő* és a *Háryra várva* című diorámáim.

Diótörő

1998 óta négy önálló- és számos közös kiállításon mutathattam be diorámáimat, amelyek készítése mindig megnyugtat és örömet okoz. Az *Újpesti Közművelődési Kör* művészeivel 12 közös kiállításom volt. 2010 óta tagja vagyok az *Újpesti Művészek Társaságának*, így rendszeresen bemutakozom az általuk rendezett városnapi, Pállya Celesztin- és tematikus kiállításokon (pl. csendélet, portré, magyar táj).

Első önálló kiállításom éppen egy hivatalos munkámhoz, egy iskolalátogatáshoz köthető. Egy TÁMOP-os kutatás keretében az OFI munkatársaként a kiskunhalasi *Bibó István Gimnáziumba* látogattunk el, ahol a készülő iskolaportrés kötetünkbe interjúkat készítettünk tanárokkal, diákokkal. Munkatársam véletlenül „kikotyogta”, hogy diorámázom és nyáron Balatonfüreden Somos Zsuzsával ismét közös kiállításom volt *Füred anno* címmel. Az igazgató kapva kapott az ötleten és meghívott, hogy a galériául is szolgáló aulájukban mutassam be alkotásaimat. Hálás köszönet ötletéért és a 2010 tavaszán megnyílt *Mikrovilágok* kiállításért!

Kiállítás a kiskunhalasi Bibó István Gimnáziumban

E kiállítás megnyitását örömmel vállalta el *Kádár János Miklós* Munkácsy-díjas festőművész. Neki köszönhetem, hogy kis műveimet már nem makettnek nevezem, hanem a művészi jelleget jobban tükröző dioráma szóval illetem. A dioráma görög eredetű szó, három dimenziós (3D) művészeti alkotást jelent. Jóval több mint a makett, mivel az csupán egy valós vagy tervezett objektum pontos, méretarányos másolata. Ezek a kis művek pedig valóban „élnek”, önálló, egyedi alkotást jelölnek. „*Úgy éreztem magam, mint Alice Csodaországban. Belecsöppentem egy mesevilágba...*” – írja egy ifjú látogató a vendégkönyvemben.

Biztos szakmai ártalom nálam, de az informatika, sőt, az internethasználat sem kerülheti el a diorámakészítés területét. Hogyan lehetséges ez? Természetes, hogy a társaimmal való kapcsolattartás, kommunikáció ma már nem is (csak) e-mailen, hanem közösségi oldalon, annak zárt csoportjában folyik. Ki-ki bemutatkozásra is használja a Facebookot, illetve blogot ír minis tevékenységéről, ahol nemcsak alkotásait mutatja be, hanem (fotókkal vagy filmmel) beavat annak egyes elkészítési fázisaiba is. El sem tudjuk képzelni, hány minis megszállott van a világon! Számptalan blog, honlap tanúskodik erről szinte minden országban, legtöbbször angol nyelven. Így jött létre a mi kis hazai csapatunk is. Az interneten böngészve hamar rálelünk arra, hogy fesztiválokat, börzéket rendeznek, miniatúrák folyóiratok jelennek meg szerte a világon, amelyek óról óra újabb csodákat, műtyürcéket publikálnak. A *Miniatúr Kézművesek Nemzetközi Egyesületéhez (International Guild of Miniature Artisans, IGMA)*

rendszeresen lehet pályázni alkotásokkal; műhelyünk három tagja már elismert, hiszen nemzetközi mesterfokozatot, IGMA-diplomát szerzett bútor-, állat-, illetve étel kategóriában.

Diescher József építész ükapám

Egy élethű szobácska, üzlet vagy kirakat berendezéséhez kicsinyített, pontos kellékek is szükségesek. Az édességboltba csokoládék, megfelelő papír borítóval, a régi festékboltba korhű vegyszerek (VIM, Flóra szappan, Diána sóborszesz, Schmoll paszta stb.), a retro strandra egy táskából kikandikáló Nők Lapja a 60-as évekből. Ilyenkor is az internet segít. Pillanatok alatt rátalálunk a megfelelő képre, amit méretre kicsinyítve, kinyomtatva felhasználhatunk. Olykor a neten fellelt régi képeslapok sűgnak nekünk, milyen volt a korabeli környezet, utcakép vagy a szobabelsőt dekoráló használati tárgy. De választhatunk tapétamintát a dédmama szobájába, sőt, a villanyvilágításhoz a beépített melegfényű ledsort és tartozékait meg is rendelhetjük online az interneten. Hiába, a 21. században már a kézművesség sem lehet meg a korszerű technika nélkül! Az internet és a diorámakészítés újdonsült kapcsolatába már pedagógusokat is beavattam, mint az *Informatika-Számítástechnika Tanárok Egyesülete* (ISZE) tiszteletbeli elnöke, a legutóbbi kutatók éjszakáján.

Az utánpótlás munka közben

Hogyan tovább? – *Nagymama, mikor diorámázunk?* – kérdezik gyakran unokáim. Természetesen ők is kedvet kaptak a kis babaszobák készítéséhez. Jó kezűgyességük van, szépen rajzolnak, rajzversenyeket is nyertek. *Vizsy Domonkos* (12 éves) szinte teljesen önállóan készíti el kis alkotásait: a tervezéstől kezdve az anyaggyűjtésen át a ragasztásig. *Vizsy Botond* (7 éves) még a segítséggel dolgozik. Tele van ötletekkel, tervez, kiválaszt, festetet, berendez, de a végső simításokat, a forrasztópisztolyos ragasztást, keretezést már rám hagyja. Ők már első próbálkozásaikkal beléptek a miniatúrázók népes táborába és immár két kiállításon szerepeltek műveikkel. Remélem, – később kisebb unokáimat, Dorkát és Danit is bevonva – felnőttként is örömmel alkotnak majd, és szívesen vesznek részt a Magyar Miniatűr Műhely munkájában.

Honlapomon több is olvasható, látható a parányi világok születéséről, sorsáról: www.korosmarta.hu. Ajánlom, próbálják ki minél többen gyermekeikkel, tanítványaikkal a diorámakészítés örömteli mesterségét!

Barkácműhelyben